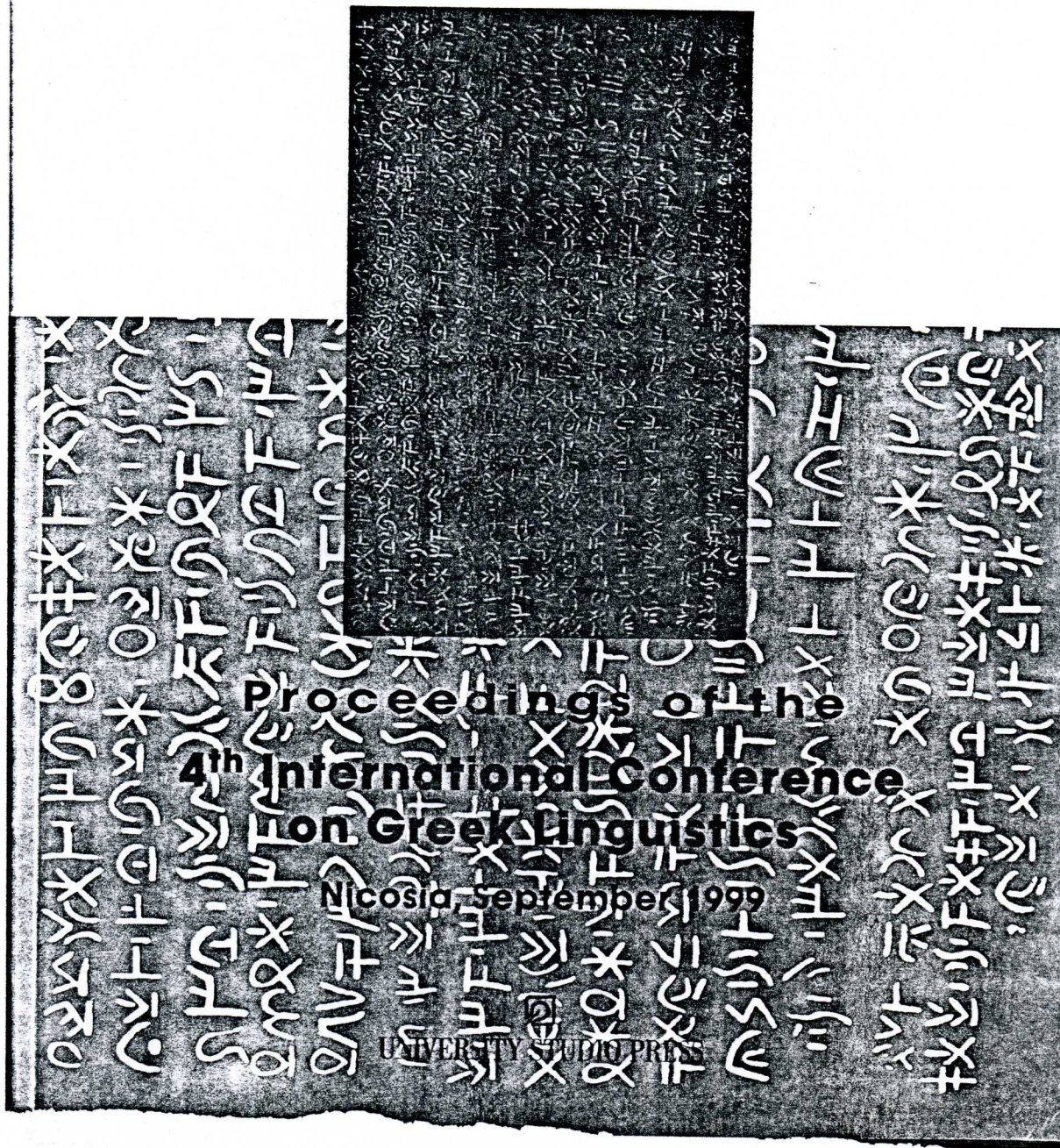

Πρακτικά
4^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου
Ελληνικής Γλωσσολογίας

Λευκωσία, Σεπτέμβριος 1999

4^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ

4th INTERNATIONAL CONFERENCE
ON GREEK LINGUISTICS

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ**

(κατ' αλφαβητική σειρά)

Γ. Αγγουράκη
Α. Αρβανίτη
Δ. Γούτσος
J. Davy
Μ. Καρυολαίμου
Α. Παναγιώτου-Τριανταφυλλοπούλου
Α. Παπαπούλου
Π. Παύλου
Α. Ρούσσου

**CONFERENCE ORGANISATION
AND EDITING OF THE PROCEEDINGS**

(in alphabetical order)

Υ. Agouraki
Α. Arvaniti
J. Davy
D. Goutsos
Μ. Karyolemou
Α. Panayotou-Triantaphylloroulou
Α. Papapanlou
Ρ. Pavlou
Α. Roussou

Η διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας ως ξένης: η προϋπόθεση της αρχαίας ελληνικής <i>Αλίκη Τσοτσουρού-Μύστακα</i>	661
Φωνητική ή ολική προσέγγιση στην πρώτη ανάγνωση: Τι εφαρμόζεται στα δημοτικά σχολεία στην Κύπρο <i>Νίκη Χριστοδούλου-Ιερειδή</i>	668

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Το λεξικό - γραμματική των παροιμιών <i>Ζωή Γαβρηλίδου</i>	677
Ellipsis: Recognition and recoverability in NLP <i>Eleni Efthimiou, Christina Alexandris</i>	685
Ένα περιβάλλον συγγραφής λεξικών γενικής γλώσσας σε Η/Υ <i>Γιάννης Κασσιός, Μαριάννα Κατσογιάννου, Γρηγόρης Σταϊνχάουερ</i>	690

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αδιέξοδα στη θεωρητική προσέγγιση της μεταφραστικής διαδικασίας: μια πρώτη προσπάθεια ορισμού τους <i>Σίμος Π. Γραμμενίδης</i>	699
Τα ψιλά γράμματα στην οθόνη μας: υποτιτλισμένες εκπομπές και διαμόρφωση (:) της γλωσσικής πραγματικότητας <i>Διαμαντούλα Κόρδα-Σάββα</i>	705
On Bible translation – A semantic and stylistic comparison between the Greek and English version <i>Μαρία Ματθαίου</i>	713
Μια απόπειρα επίλυσης της λεξικής αμφισημίας στο σύστημα αυτόματης μετάφρασης SYSTRAN της Ευρωπαϊκής Επιτροπής <i>Αγγελική Πέτριτς</i>	721

**ΑΔΙΕΞΟΔΑ ΣΤΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ:
ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥΣ**

Σίμος Π. Γραμμενίδης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

RÉSUMÉ

Ce travail se propose d'examiner à quel point les principes découlant des diverses théories de traduction, mènent à une approche globale et approfondie de l'opération traduisante. Ainsi, après une présentation des théories proposées, nous étudierons si leur adoption rend possible la description efficace du processus de traduction ainsi que celle de son produit final.

Nous constatons, en effet, que dans la plupart des cas on nous propose des règles, sans cependant définir les conventions qui régissent l'activité traduisante, des modèles prédéterminés qui se veulent offrir des solutions à tout problème et non pas des modèles probabilistes qui expliquent les choix du traducteur, des descriptions statiques de la structure du produit final et non la description de la dynamique du processus traduisant d'où résulte le produit final.

Pour que la réflexion théorique sur la traduction acquiert, alors, la cohésion, la systématisation et le rationalisme souhaités, il est exigé de redéfinir les éléments qui constituent, d'habitude, l'objet d'étude, ainsi que de réviser la manière par laquelle le phénomène est conçu.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση του κατά πόσο οι απορρέουσες αρχές, από τις θέσεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί γύρω από τη μετάφραση, οδηγούν σε μία σφαιρική και ολοκληρωμένη προσέγγιση του φαινομένου.

Αρχικά, θα παρουσιαστούν μερικά από τα βασικά χαρακτηριστικά των διάφορων θεωριών και κατόπιν, θα μελετηθεί αν η υιοθέτηση τους καθιστά εφικτή την αποτελεσματική περιγραφή τόσο της μεταφραστικής διαδικασίας όσο και του αποτελέσματος αυτής.

2. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Είναι κοινός τόπος ότι η μεταφρασεολογία, επιστήμη που για ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα βρισκόταν σε αναζήτηση της ταυτότητάς της, παρουσιάζει πλέον μια συστηματοποιημένη και μεθοδολογική οργάνωση των ζητημάτων που την απασχολούν. Έτσι, ειδικά τις τελευταίες δεκαετίες, παρατηρείται μια σημαντική αύξηση των θεωρητικών εγχειριδίων που αφορούν τη μετάφραση. Ο αριθμός τους, μάλιστα, είναι τόσο μεγάλος που εύκολα θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι η θεωρητική σκέψη γύρω από το θέμα είναι κάτι πρόσφα-

το. Πρόκειται όμως για μία απλουστευτική θεώρηση των πραγμάτων, δεδομένου ότι η μελέτη της μετάφρασης έχει αρχίσει σχεδόν ταυτόχρονα με την άσκησή της.

Ωστόσο, παρόλο που το θέμα έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τους ειδικούς [π.χ. S. Bassett (1991), R. Bell (1991), A. Chesterman (1997)], ο ορισμός των στόχων της θεωρίας της μετάφρασης παραμένει ένα πρόβλημα ιδιαίτερα πολύπλοκο. Θετικό στοιχείο, βέβαια, αποτελεί το γεγονός πως όλο και περισσότεροι ερευνητές συγκλίνουν στην άποψη ότι ο βασικός σκοπός της θα πρέπει να είναι η κατανόηση της διαδικασίας που επιτελείται κατά τη μεταφραστική πράξη και όχι, όπως πολλοί πιστεύουν, η προώθηση ενός συνόλου κανόνων για την πραγματοποίηση της "τέλειας" μετάφρασης.

Η παραπάνω άποψη μας οδηγεί στο συμπέρασμα, όπως δηλώνει και ο R. Lagose (1989), ότι δεν μπορούμε να περιμένουμε από μία θεωρία μετάφρασης να μετατρέψει έναν κακό μεταφραστή σε καλό. Ούτε να τον εφοδιάσει με μεγαλύτερη ευαισθησία απέναντι στις λέξεις και τις εκφράσεις της μητρικής του ή μιας ξένης γλώσσας.

Η θεωρητική προσέγγιση της μεταφραστικής διαδικασίας καθίσταται, όμως, αναγκαία γιατί μας επιτρέπει, μεταξύ άλλων, τη συστηματοποίηση της μεταφραστικής διαδικασίας καθώς και τον ορισμό κάποιων αρχών συμπεριφοράς, οι οποίες μπορούν να έχουν και καθοδηγητικό χαρακτήρα. Ακόμη, είναι δυνατό να χρησιμεύσει ως πλαίσιο αναφοράς για την αξιολόγηση των μεταφρασμένων κειμένων, μιας και η θεωρητική προσέγγιση της μετάφρασης επιτρέπει να διακρίνουμε, ανάλογα με την περίπτωση, ποιες από τις παραμέτρους του κειμένου είναι δυνατό να μεταφερθούν στη γλώσσα στόχο και ποιες να αποσιωπηθούν. Μπορούμε, λοιπόν, να υποθέσουμε ότι η θεωρητική σκέψη σχετικά με τη μετάφραση αποκτά την επιθυμητή αποτελεσματικότητα και αξία, όταν στοχεύει στην αξιολόγηση και τη συστηματοποίηση των διεργασιών που επιτελούνται κατά το πέρασμα από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο και όχι στην απλή περιγραφή της μεθόδου που ακολουθεί ο μεταφραστής.

Η μελέτη, έστω και επιφανειακή, των διάφορων θεωριών που έχουν κατά καιρούς προταθεί μας οδηγεί, ωστόσο, στη διαπίστωση ότι, παρά την εμφανή αναγκαιότητα μιας αντικειμενικής προσέγγισης του μεταφραστικού φαινομένου, οι γενικές αρχές που απορρέουν από τις ερευνητικές πρακτικές, αλλά και από τις θεωρητικές θέσεις, πολύ συχνά αποκλίνουν από το αρχικό ζητούμενο.

3. ΕΙΔΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ

Πολλοί είναι οι μελετητές που προσπάθησαν κατά καιρούς να σχηματοποιήσουν τις διαφορές αυτές θεωρητικές μελέτες. Σύμφωνα με τον E. Nida (1964) οι θεωρίες της μετάφρασης χρονολογικά μπορούν να διακριθούν σε φιλολογικές, γλωσσολογικές και κοινωνιογλωσσικές. Η διάκριση αυτή βασίζεται στις διαφοροποιήσεις που υφίσταται το επίκεντρο των προτεινόμενων αναλύσεων και περιγραφών ανάλογα με τη χρονική περίοδο. Έτσι, οι μεν θεωρίες φιλολογικού χαρακτήρα εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στη λογοτεχνική μετάφραση, οι δε γλωσσολογικές είναι αποτέλεσμα των εξελίξεων των θεωρητικών ερευνών στον τομέα των γλωσσικών επιστημών. Τέλος, όταν η μετάφραση αρχίζει να θεωρείται ως μέρος μιας ευρύτερης επικοινωνιακής διαδικασίας, τότε έχουμε τη γέννηση των κοινωνιογλωσσικών θεωριών¹.

Από την άλλη, η I. Oseki - Dégré (1999) προτείνει μία τυπολογία και όχι κατηγοριοποίηση, των θεωριών της μετάφρασης η οποία δε βασίζεται σε χρονολογικά κριτήρια. Διακρίνει τρεις τύπους θεωριών, τις:

1. Σχετικά με τα διάφορα είδη μεταφραστικών θεωριών βλ. επίσης J. - R. Ladmiral (1987) και Β. Κουτσιβίτης (1994).

- α. καθοδηγητικές ή κλασσικές
- β. περιγραφικές ή ρυθμιστικές και
- γ. ερευνητικές ή καλλιτεχνικές.

Οι πρώτες είναι συνήθως διατυπωμένες από έναν μεταφραστή / συγγραφέα, ο οποίος θέτει την προσωπική του δουλειά ως παράδειγμα, ενώ οι μεταφράσεις του επιβεβαιώνουν τις θέσεις που υποστηρίζει. Βασίζονται σε προσωπικές μαρτυρίες μεταφραστών και σύμφωνα με αυτές οφείλουμε να μεταφράζουμε είτε, εις βάρος της ακρίβειας, με κομψό τρόπο προσαρμοζόμενοι στις συνήθειες της γλώσσας στόχου και του κοινού της, είτε κατά γράμμα. Πρόκειται για τη γνωστή διάκριση μεταξύ *sensum per sensum* και *verbum per verbum*. Βασικοί εκπρόσωποι αυτής της τάσης θεωρούνται ο Κικέρωνας, ο Άγιος Ιερώνυμος, ο Etienne Dolet και ο Antoine Bergman.

Οι περιγραφικές θεωρίες έχουν ως στόχο να ορίσουν τη μεταφραστική διαδικασία και, σε αντίθεση με τις καθοδηγητικές, δεν παρέχουν κρίσεις για την ποιότητα της μετάφρασης. Ξεκινούν από τη μελέτη μεταφρασμένων κειμένων ή των σημειώσεων των μεταφραστών και στοχεύουν στον ορισμό των διεργασιών και των μεταλλαγών που επιτελούνται κατά το πέρασμα από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο. Ορισμένες φορές ωστόσο, η περιγραφή των μεταφραστικών τεχνικών που επιχειρείται αποβλέπει, όχι μόνο στη διαλεύκανση της μεταφραστικής διαδικασίας αλλά και στο να καθοδηγήσει το μεταφραστή στις πρακτικές που επιλέγει, να του προτείνει λύσεις. Σύμφωνα με αυτόν τον τύπο θεωριών η μετάφραση είναι αποτέλεσμα μιας σειράς τεχνικών (γλωσσικών, αισθητικών ή ιδεολογικών) που αναλύονται με αντικειμενικό ή υποκειμενικό τρόπο. Όταν η ανάλυση που επιχειρείται είναι αντικειμενική, βασίζεται στη γλωσσολογία ενώ, όταν είναι υποκειμενική, αντλεί δεδομένα από την ποιητική ή την ερμηνευτική. Στις περιγραφικού τύπου ανήκουν κυρίως οι θεωρίες του H. Meschonnic, του G. Toury, του G. Mounin, του R. Jakobson, του J. - R. Ladmiral, του J. C. Catford (αν και ήδη στον Άγιο Αυγουστίνο συναντούμε τις πρώτες προσπάθειες περιγραφής των γλωσσικών φαινομένων που συνδέονται με τη μεταφραστική διαδικασία).

Όσον αφορά τον τρίτο τύπο θεωριών, τις ερευνητικές, αυτές στοχεύουν στην ορθολογιστική προσέγγιση και την ταξινόμηση των μεθόδων που υιοθετούν οι μεταφραστές. Κύριοι εκπρόσωποί τους μπορούν να θεωρηθούν, μεταξύ άλλων, ο W. Benjamin, ο O. Paz και ο Haroldo de Campos.

Υπάρχει ωστόσο και η αντιθεωρητική τάση. Η επιστημονική προσέγγιση προκάλεσε πολλές αντιδράσεις στον κόσμο των εμπειρικών μεταφραστών, οι οποίοι αντιτίθενται σε οποιοδήποτε τέτοιου είδους εγχείρημα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του E. Cagy (1985) ο οποίος υποστηρίζει ότι μία γενική θεωρία μετάφρασης είναι αδύνατη μιας και κάθε είδος μετάφρασης, από τη στιγμή που αντιστοιχεί σε διαφορετικό είδος λόγου, θα πρέπει να εντάσσεται σε διαφορετική θεωρία.

Συμπεραίνουμε, τελικά, ότι η προβληματική που έχει αναπτυχθεί γύρω από τη μετάφραση είναι ιδιαίτερα πλούσια αλλά και ποικίλη, με θέσεις, όμως, που πολύ συχνά αλληλοσυγκρούονται ή αλληλοαναιρούνται. Αυτό, ως ένα σημείο, οφείλεται στο γεγονός ότι το μεταφραστικό φαινόμενο δε μελετάται πάντα σε όλες του τις διαστάσεις. Παρατηρούμε, ακόμη, ότι, παρά την επιτευχθείσα πρόοδο στη θεματολογία που κινεί το ενδιαφέρον των θεωρητικών², δε λείπουν οι αναφορές σε θέματα, όπως το αν η μετάφραση είναι τέχνη ή επιστήμη, θέματα που είναι κοινώς αποδεκτό δεν προάγουν την έρευνα αλλά τη δυναμιτίζουν.

2. Οι μελετητές δεν ασχολούνται πλέον με το κατά πόσο η μετάφραση είναι εφικτή. Ασχολούνται επίσης ολοένα και λιγότερο με το γιατί μεταφράζουμε κι όταν αυτό συμβαίνει είναι για να δοθεί η πρέπουσα έμφαση στο δέκτη του μεταφρασμένου κειμένου (βλ. G. Garnier 1985).

Δε θα ήταν υπερβολή, λοιπόν, αν ισχυριζόμασταν ότι η πληθώρα των μεταφραστικών θεωριών κάποιες φορές ενεργεί απωθητικά σ' εκείνον που θα ήθελε να ασχοληθεί με το θέμα.

4. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Είναι γνωστό ότι η μελέτη της μετάφρασης ενέχει πλείστες δυσκολίες, μιας και η μεταφορά ενός μηνύματος από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο δεν είναι μία απλή διαδικασία αλλά πρόκειται για ένα ιδιαίτερο και πολυεπίπεδο φαινόμενο. Τα παραδείγματα που ακολουθούν το αποδεικνύουν:

1. Jusqu'à la fin du dix-septième siècle, soumis par le moyen des ascamoth, à une évolution incessante dérivée des conditions de l'ambiance aussi bien que des vœux populaires, le droit rabbinique, amendé et mis à jour sans répit, ne se figera pas, à Salonique, dans l'immobilité.

(J. Nehama, Histoire des Israélites de Salonique, Τόμος II, σ. 75).

Ως τα τέλη του δέκατου έβδομου αιώνα, στη Σαλονίκη, το ραβινικό δίκαιο, υποβαλλόμενο μέσω των ascamoth σε μια διαρκή εξέλιξη, που απορρέει από τις περιβάλλουσες συνθήκες καθώς και από τις λαϊκές επιθυμίες, βελτιούμενο και συνεχώς προσαρμοζόμενο, δεν παραμένει καθηλωμένο³.

2. Extraction à l'eau bouillante ou à la vapeur: C'est le procédé le plus employé de nos jours. Ces appareils doivent être réalisés en aluminium, cuivre ou en acier inoxydable. Le zinc, l'étain et par conséquent les tôles galvanisées ou étamées ne sont pas recommandables car ils noircissent la cire.

(LA CIRE: www.apiculture.com/ledercq/cir.htm) 18/10/1998.

Εξαγωγή με ζεστό νερό: Πρόκειται για την πιο διαδεδομένη μέθοδο στις μέρες μας. Τα μηχανήματα αυτά πρέπει να είναι από αλουμίνιο, χαλκό ή ανοξείδωτο χάλυβα. Ο τσίγκος, ο κασσίτερος και κατά συνέπεια οι γαλβανισμένες ή γανωμένες λαμαρίνες, δε συνιστούνται γιατί μαυρίζουν το κερί⁴.

3. Έβλεπα τον Αντώνη να λιώνει και μάντευα την πάλη που γινόταν μέσα στην ψυχή του και τις σκέψεις του. Έχει δικίο η Ερασμία. Αμάρτησα κι ο Θεός με τιμωρεί, και ούτω καθεξής. Ένα βράδυ μπήκα μες' την κρεβατοκάμαρα μας και τον τσάκωσα γοναπιστό μπροστά στο εικονοστάσι.

(Κ. Ταχτσής, Το τρίτο στεφάνι, σ. 30)

Je voyais Antoni fondre de jour en jour et je devinais les combats qu'il livrait en lui-même. "Erasmia a raison. J'ai péché et Dieu me punit". Et ainsi de suite. Un soir, en entrant dans notre chambre je le surpris agenouillé devant l'iconostase.

Η σύγκριση μεταξύ του πρωτότυπου και μεταφράσματος μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι για τη μεταφορά ακόμη και ενός "απλού" εκφωνήματος από τη γλώσσα πηγή στη

3. Το παράδειγμα που παραθέτεται είναι απόσπασμα από τη μετάφραση του έργου του Ζ. Νεχαμά "Ιστορία των Ισραηλιτών της Σαλονίκης", η οποία πραγματοποιήθηκε από τον Τομέα Μετάφρασης του Γαλλικού Τμήματος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ερευνητικού Προγράμματος Ariane, με επιστημονικούς υπεύθυνους τις κυρίες Τ. Συμεωνίδου - Χριστίδου και Τ. Νενοπούλου Δρόσου.

4. Δανειζόμαστε το παράδειγμα από την εργασία της φοιτήτριας του Τομέα Μετάφρασης του Γαλλικού Τμήματος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Α. Σάγγου, στα πλαίσια του μαθήματος "Διακειμενική εξέταση των γλωσσών".

γλώσσα στόχο δεν αρκεί μόνο η εξήγηση των λέξεων με τη βοήθεια ενός λεξικού. Στο παράδειγμα 1, απαιτούνται κάποιες γνώσεις γύρω από το ραβινικό δίκαιο καθώς και η αναδιάρθρωση του εκφωνήματος μιας και οι μετοχές που υπάρχουν στο πρωτότυπο είναι δύσκολο να μεταφερθούν ως έχουν στα ελληνικά. Στο παράδειγμα 2, επιβάλλεται η ακριβής απόδοση των όρων του τεχνικού κειμένου⁵. Τέλος, στο παράδειγμα 3, είναι αναγκαίος ο προσδιορισμός των λειτουργιών του αόριστου καθώς και του είδους εκφοράς των εκφωνημάτων (λόγος ή αφήγηση)⁶. Η μετάβαση, με λίγα λόγια, από ένα γλωσσικό σύστημα σ' ένα άλλο, καθώς και οι ιδιαιτερότητες εκφοράς των προς μετάφραση κειμένων, μας επιβάλλουν την εκ των προτέρων προσέγγιση τους σε τρία διαφορετικά επίπεδα: το συντακτικό-σημασιολογικό, το υφολογικό και το πολιτισμικό⁷.

5. ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ

Η μελέτη των διαφόρων θεωριών της μετάφρασης μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πολύ συχνά το αντικείμενο της έρευνας τους δε συλλαμβάνεται ούτε συστηματοποιείται με τον ίδιο τρόπο απ' όλους τους επιστήμονες.

Χαρακτηριστική είναι, άλλωστε, η θέση των L. Hewson και J. Martin (1991: 14) οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι ειδικοί στις κοινωνικές επιστήμες ξεκινούν πάντα από αιτίδευτες και έτοιμες αντιλήψεις όπως, στην περίπτωση της μετάφρασης, τη μετατρεψιμότητα, την ισοδυναμία, το αμετάφραστο, οι οποίες προδιαγράφουν το ερευνητικό πεδίο το οποίο μελετάται.

Τελικά, διαπιστώνουμε ότι κάποιες μελέτες περιγράφουν το αντικείμενο με το οποίο ασχολούνται με ταξινομιστική διάθεση, άλλες δίνουν έμφαση στις διαδικασίες και τις στρατηγικές που ακολουθούνται και τέλος άλλες επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε τυπολογικές δομές. Πολύ σπάνια όμως επιχειρείται ο συνδυασμός των διαφορετικών αυτών επιπέδων συστηματικής γνώσης, ο οποίος θα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός συνεκτικού και συμπαγούς πλαισίου θεώρησης του μεταφραστικού φαινομένου.

Πιο συγκεκριμένα, τις περισσότερες φορές, προτείνονται:

- κανόνες και όχι οι αρχές που οριοθετούν τη μεταφραστική δραστηριότητα,
- προκατασκευασμένα μοντέλα που ισχυρίζονται ότι προσφέρουν λύσεις σε κάθε πρόβλημα και όχι μοντέλα που εξηγούν τις επιλογές του μεταφραστή,
- στατικές περιγραφές της δομής του τελικού προϊόντος και όχι μια περιγραφή της δυναμικής αυτής καθαυτής της μεταφραστικής διαδικασίας της οποίας αποτέλεσμα είναι και το τελικό προϊόν.

Δεν ερευνάται, επίσης, όσο πρέπει η σχέση που υπάρχει μεταξύ της μετάφρασης από τη μια και της επικοινωνιακής ικανότητας, της συνοχής του λόγου και της καταλληλότητας στη χρήση του γλωσσικού κώδικα από την άλλη.

5. Είναι χαρακτηριστικό ότι το "zinc" μπορεί να αποδοθεί στα ελληνικά είτε με τη λέξη "ψευδάργυρος" είτε με τη λέξη "τσίνγκος". Η θεματική ιδιαιτερότητα του κειμένου, ωστόσο, αποκλείει την πρώτη περίπτωση και μας επιβάλλει τη δεύτερη.

6. Παρατηρούμε ότι ο αόριστος μεταφράζεται στα γαλλικά άλλοτε με *passé composé* και άλλοτε πάλι με *passé simple*, γεγονός που φανερώνει ότι στην πρώτη περίπτωση ο γραμματικός χρόνος εντοπίζει τις διαδικασίες που δηλώνονται από τα ρήματα, διακρίνοντας μια χρονική στιγμή προσδιορίσιμη ως προς το εκφωνησιακό σύστημα (εδώ - εγώ - τώρα), ενώ στη δεύτερη περίπτωση οι διαδικασίες είναι αποσυνδεδεμένες από το σύστημα αυτό.

7. Ας μη ξεχνάμε άλλωστε ότι η μετάφραση αποτελεί μία διεργασία μεταφοράς του σημασιολογικού, υφολογικού και πολιτισμικού περιεχομένου ενός εκφωνήματος.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τελικά, διαφαίνεται ότι, παρόλο που η θεωρητική προσέγγιση της μεταφραστικής διαδικασίας είναι αναγκαία, οι διάφορες θεωρίες δε μελετούν πάντα αποτελεσματικά και σε βάθος το μεταφραστικό φαινόμενο ούτε προσφέρουν ικανοποιητικές, δόκιμες και σαφείς λύσεις στους στόχους που θέτουν.

Για να αποκτήσει λοιπόν, η θεωρητική σκέψη γύρω από τη μετάφραση την επιθυμητή συνοχή, συστηματικότητα και μεθοδικότητα, απαιτείται ο επαναπροσδιορισμός των στοιχείων εκείνων που συνήθως αποτελούν το αντικείμενο μελέτης, καθώς και η αναθεώρηση του τρόπου προσέγγισης του φαινομένου. Στην προσπάθεια αυτή κρίνεται σκόπιμο:

- α) να διασαφηνιστεί το τι ακριβώς εννοούμε με τον όρο "μετάφραση", μιας και μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση, να δηλώνει τη διαδικασία του μεταφράζω, το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής, αλλά και την αφηρημένη έννοια που περικλείει διαδικασία και αποτέλεσμα,
- β) η υιοθέτηση αρχών και εννοιών από άλλα όμορα επιστημονικά πεδία να επιτελείται ύστερα από προσαρμογή τους στις ιδιαιτερότητες της μεταφρασιολογίας,
- γ) ο συνδιασμός των διαφόρων επιπέδων θεώρησης και μελέτης του μεταφραστικού φαινομένου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Basnett Susan, (1991), *Translations Studies (revised edition)*, London and New York: Routledge.
- Bell Roger, (1991), *Translation and Translating. Theory and Practice*, Oxford: Longman.
- Cary Edmond, (1985), *Comment faut-il traduire?* Lille: Presses Universitaires.
- Chesterman Andrew, (1997), *Memes of Translation: The spread of ideas in translation theory*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Garnier Georges, (1985), *Linguistique et traduction; éléments de systématique verbale comparée du français et de l'anglais*, Paris: Paradigme.
- Hewson Lance and Martin Jacky, (1991), *Redefining Translation. The variational approach*, London and New York: Routledge.
- Κουτσιβίτης Βασίλης, (1994), *Θεωρία της μετάφρασης*, Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.
- Ladmiral Jean - René, (1987), *Traductologiques, Le Français dans le Monde*, n° spécial, Août - Septembre 1987, σελ. 18 - 25.
- Larose Robert, (1989), *Théories contemporaines de la traduction*, Montréal: Presses de l'Université du Québec.
- Nehama Joseph, (1935), *Histoire des Israélites de Salonique*, 7 τόμοι, Θεσσαλονίκη: Βιβλιοπωλείο Μόλχο. *Ελληνική μετάφραση, Τομέας Μετάφρασης Τμήματος Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ., 3 τόμοι, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2000.
- Nida Eugene, (1964), *Toward a science of Translating. With special reference to principles and procedures involved in Bible translating*, Leiden: Brill.
- Oseki - Dépré Inès, (1999), *Théories et pratiques de la traduction littéraire*, Paris: Armand Colin.
- Ταχτσής Κώστας, (1963), *Το τρίτο στεφάνι*, Αθήνα: Ερμής.
- * Γαλλική μετάφραση, LACARRIÈRE Jacques. (1967), *Le troisième anneau*, Paris: Gallimard.